

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:
Valtonen, V. 2018. Tulevaisuus haastaa korkeakoulupedagogiikan.
TAMK Journal. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.

DOI / URL: <http://tamjournal.tamk.fi/tulevaisuus-haastaa-korkeakoulupedagogiikan/>

Tulevaisuus haastaa korkeakoulupedagogiikan

Opetus- ja kulttuuriministeriön kesäkuussa 2018 julkaisema tulevaisuuskatsaus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018) valottaa keskeisiä toimia, joilla Suomi saadaan maailman osaavimmaksi kansaksi. Tulevaisuuskatsauksen mukaan Suomella on tähän erinomaiset mahdollisuudet. Keskeiset, erityisesti meitä korkeakoulutoimijoita koskevat toimet kohdistuvat koulutuksen- ja osaamistason nostamiseen sekä jatkuvan oppimisen edellytysten turvaamiseen. Sitran 2017 julkaisemassa Tulevaisuuden koulutuksen käsikirjassa (Luoma-aho & Sulopuisto 2017) tuodaan esiin vaatimus, että koulun on uskallettava muuttua ja uskallettava kyseenalaistaa pinttyneet käsityksemme koulutuksesta. Onko tulevaisuudessa enää koulurakennuksia? Mikä on tulevaisuuden opettajan rooli? Mitä oppijan tulisi oppia kyetäksemme vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin? Tulevaisuuden koulutuksen käsikirjan mukaan koulutusjärjestelmämme ei tule ainoastaan reagoida muutokseen vaan olla aktiivisesti mukana muutoksessa. Tarvitsemme uudenlaisia, tulevaisuuden työssä tarvittavia ajattelun taitoja.

KIRJOITTAJA: VIRPI VALTONEN

Osaaminen ja oppiminen tulevaisuudessa

V

aatimus uudenlaisesta osaamisesta vaatii käsitteen taakse katsomista. Mitä

edellytyksiä oppijalla tulisi olla, että hän pystyisi hankkimaan ja omaksumaan tulevaisuudessa tarvittavan osaamisen? Miten uutta osaamista tulisi opettaa, jotta se olisi vaikuttavaa oppimista?

Tulevaisuuskatsauksen toimenpiteissä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018) tuodaan esiin jatkuvan koulutuksen- ja osaamistason nostaminen. Tämä luo korkeakouluille haasteita luoda niin jatko- kuin täydennyskoulutukseen uudenlaisia palvelukokonaisuuksia, jotka ottavat huomioon erilaiset käyttäjäryhmät. Tällöin myös opetuksen joustavuus muuttuu tärkeäksi.

Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja (Luoma-aho & Sulopuisto 2017) tuo esiin tärkeän kysymyksen siitä, mitä meidän tulisi oppia, jotta pystyisimme ratkomaan tulevaisuuden haasteita. Voisiko se sittenkin olla yksittäisen työn tai sen osan toistamisen oppimisen sijaan uudenlaisten ajattelutaitojen oppiminen?

Kansainvälinen näkökulma

OECD:n tulevaisuuskatsauksessa (OECD 2018) kirjataan tulevaisuutemme nopeasti muuttuvaksi niin ympäristön, talouden kuin sosiaalisen näkökulman kautta. *Ympäristön* näkökulmasta tuodaan esiin ilmastonmuutoksen moninaiset välilliset ja välittömät vaikutukset sekä luonnonvarojen ehtymisen aiheuttamat haasteet. *Taloudelliset* muutokset taas kytkeytyvät fundamentaaliin pohdintaan siitä, millainen ihminen on ja mistä ihmisen hyvinvointi muodostuu. Haasteena on kehittää nopeasti uutta taloutta sekä sosiaalisia ja institutionaalisia malleja ihmisen hyvinvoinnin

tueksi. *Sosiaaliset* haasteet kytkeytyvät maapallon väestön kasvamiseen, maastamuuton yleistymiseen sekä kaupungistumiseen. Edellä mainittuihin haasteisiin tulevaisuuskatsaus tuo esiin kompetensseja, joiden avulla pystyisimme tulevaisuudessa muuttamaan yhteiskuntaamme ja siten muokkaamaan tulevaisuuttamme.

OECD:n avainkompetenssit ovat

- Uudenlaisen arvon luominen (Creating new value)
- Haasteiden ja jännitteiden yhteensovittaminen (Reconciling tensions and dilemmas)
- Vastuun ottaminen (Taking responsibility) (OECD 2018)

Esimerkiksi hyvinvointimme näkökulmasta meillä tulisi olla taitoa luoda ja sisäistää kestävämpiä arvoja, tuottaa onnellisuutta ristiriitaisissa ja jännitteisissäkin olosuhteissa ja taitoa ottaa vastuu toiminnastamme. Näiden kompetenssien kautta ihmisten tulisi oppia toimimaan ja ajattelemaan integratiivisesti, ottaen samalla huomioon oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin kuin myös kantaa vastuuta globaalilla tasolla.

Kestävämmän korkeakoulupedagogiikan reunaehdoiksi on hahmoteltu avainkompetensseja, jotka näyttäytyvät ajatteluntaitojen kompetensseina (Martin 2018).

- Systeemiajattelun kompetenssi (System thinking competence)
- Tulevaisuusajattelun kompetenssi (Futures thinking or anticipatory competence)
- Arvojen ja eettisyyden ajattelun kompetenssi (Values thinking or normative competence)
- Strategisen ajattelun tai toimintaorientoituneen ajattelun kompetenssi (Strategic thinking or action-orientated competence)
- Yhteistyö- ja ihmissuhdeajattelun kompetenssi (Collaborative or inter personal competence) (Martin 2018)

Seuraavaksi esittelemäni Glokaali opetussuunnitelma (Glocal curriculum) on vahvasti sidoksissa edellä mainittuihin avainkompetensseihin ja niiden pohjalta voidaan kehittää tietämisen, toiminnan ja olemisen tasoja (knowing, acting, being).

Glokaali opetussuunnitelma

Kansainvälisessä korkeakoulututkimuksessa (Caniglia et al. 2018) tutkimusryhmä on kehittänyt Glocal-mallin opetussuunnitelman tueksi. Vaikka tutkimuksessa on kestävä kehityksen näkökulma korkeakoulutukseen, se antaa tärkeää perustaa myös yleisesti korkeakoulupedagogiikan kehittämiseksi tulevaisuuden tarpeita ajatellen.

Mallissa (kuva 1) nähdään, että opetussuunnitelmaan on systeeminen näkökulma, ei yksittäisiin tiedon tai taidon osiin perustuvaa jaottelua. Glokaalissa opetussuunnitelmassa yhdistyy globaali ja paikallinen (lokaali) tietäminen, toimiminen ja oleminen. Oppimisen ja opettamisen näkökulmasta keskiössä ovat reaali maailman sekä virtuaalisen maailman oppimisympäristöt niin paikallisella kuin globaalilla tasolla.

Kuvassa 1 yhdistetään tietäminen, tekeminen sekä oleminen eri oppimisen ja opettamisen ympäristöihin, jotka ovat yhtä aikaa globaaleja ja paikallisia sekä tapahtuvat niin reaali maailmassa kuin virtuaalisestikin. (Caniglia et al. 2018).

Glokaali tietäminen (Glocal knowing)

Glokaalissa opetussuunnitelmassa opiskelijan on tarkoitus oppia, kuinka toimia eri tavalla tietämisen alueilla niin globaalisti kuin paikallisestikin ajateltuna. Tavoitteena on

myös, että opiskelija sitoutuu erilaisiin tietämisen tapoihin ja muodostaa niistä yhteyden hänen omaan kulttuuriseen ja sosiaaliseen taustaansa.

Glokaali toimiminen (Glocal acting)

Glokaali opetussuunnitelma valmistaa opiskelijoita sellaisilla taidoilla, joilla he kykenevät yhteistyöhön niin kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin maantieteellisesti erilaisissa konteksteissa. ***Miksi emme tekisi tulevaisuuteen suuntaavaa uudistusta yhdessä opiskelijoiden kanssa, tulevaisuuskenariot johtotähtenämme?*** Opiskelijat oppivat suhteuttamaan omat kommunikointi- ja työskentelytapansa erilaisiin institutionaalisiin, kansallisiin ja paikallisiin kulttuureihin ja oppivat käyttämään digitaalista teknologiaa ylikansallisesti ja kulttuurien välisesti.

Glokaali oleminen (Glocal being)

Glokaali opetussuunnitelma valtuuttaa opiskelijat edistämään sosiaalista muutosta yli kulttuuristen ja maantieteellisten kontekstien. Opiskelijat kehittävät tietoisuuttaan ja sitoutuvat myönteiseen kontaktiin kulttuurisesti erilaisten ihmisten kanssa. (Caniglia et al. 2018).

Kohti integratiivista opetussuunnitelmaa

Kuinka paljon tulevaisuusennakointien määrittelemiä kompetensseja on jo kirjoitettu sisään TAMKin yhteisiin ja yleisiin kompetensseihin? Yhteisistä ja yleisistä kompetensseista (<https://intra.tamk.fi/fi/group/kompassi/yhteiset-ja-yleiset-kompetenssit>) löytyy ilahduttavan paljon samoja elementtejä tai jopa samoja kompetensseja kuin tulevaisuusennakointeihin on kirjattu. OECD:n tulevaisuusennakoinnissa (OECD 2018) löytyy *arvojen ja eettisyyden ajattelun* kompetenssi. *Eettinen osaaminen* on TAMKissa nostettu kaikille opiskelijoille vaadittavaksi osaamiseksi. *Työyhteisöosaaminen* näyttää pitävän sisällään samoja elementtejä kuin *yhteistyö- ja ihmissuhdeajattelun* kompetenssissa. Samoin tulkitsemme *innovaatio-osaamisen* sisällöt samankaltaisiksi kuin mitä *systemiajattelun* sekä *strategisen ajattelun ja toimintaorientoituneen ajattelun* kompetenssit pitävät sisällään.

TAMKin yhteisissä ja yleisissä kompetensseissa *Oppimisen taidot* pitää sisällään tiedon kriittisen hankkimisen, käsittelyn ja arvioinnin osaamisen. Kyky kriittiseen ajatteluun on nähtävillä syvätasolla kaikissa artikkeleissa käsitellyissä tulevaisuusennakoinneissa. *Kansainvälistymisosaaminen* on myös yksi TAMKin kompetensseista. Sisällöltään se tuo esiin samoja elementtejä mitä Glocal-mallissa on esitelty.

Kaikissa artikkeleissa esillä olevissa tulevaisuusjulkaisuissa esiintyy jollakin tavalla *glokaali* ajattelu, joka näyttäisi syrjäyttävän yksilokeskeisen näkökulman ja tuovan tilalle integratiivisen ajattelun sekä sosiaalkulttuurisen ympäristön kestävämmän huomioon ottamisen. Selkeimmin glokaalissa opetussuunnitelmassa tulee esiin systeemisyyttä sekä epistemologisesti ja ontologisesti vahvat näkökulmat. Opetussuunnitelmaa katsotaan ikään kuin kokonaisuutena, opiskelijan koko elämismaailman kattavana raamina.

Systeeminen opetussuunnitelma voisi toimia yleisenä perustana kaikille korkeakouluopiskelijoille alasta riippumatta. Tavoitteena olisi ensin oppia tietämisen, toimimisen ja olemisen ontologinen ja epistemologinen perusta tulevaisuuden glokaalissa maailmassa toimimiselle. Nämä taidot integroitaisiin tietyille alalle, tiettyihin työympäristöihin, joissa opittu kriittinen ja systeeminen ajattelu ohjaisi konkreettista työtä ja loisi siten pohjaa muutokselle ja antaisi uusia kestävämpiä näkökulmia koko työelämälle.

Toinen huomion arvoinen seikka on todellisten ja virtuaalisten oppimisympäristöjen selkeä nivoutuminen kaikkeen oppimiseen. Suomessa toteutetaan jo monin paikoin

hyvällä menestyksellä digitaalista oppimista. Siihen panostetaan hallituksen kärkihankkeista lähtien. Tulevaisuusorientoitunut sekä systeeminen ajattelu, jotka ohjaisivat digitaalista oppimista, ei kuitenkaan vielä ole itsestään selvyys kaikissa korkeakouluissa.

Globaalin ja paikallisen yhdistäminen opetuksessa on vielä edellistäkin harvemman herkkua. Tulevaisuuden opetuksessa ei enää voida erottaa globaalia ja paikallista näkökulmaa. Kaikkien koulutusalojen opiskelijoiden tulisi saada mahdollisuus vahvaan osaamiseen esitetyn mallin mukaisen globaalien ja paikallisten, virtuaalisen sekä reaali maailman tiedon, toiminnan ja olemisen integrointiin kaikessa työssään.

Kuten voimme huomata, pedagogisen ajattelumme perustaksi on laadittu kansainvälisestäikin tärkeiksi havaittuja osaamisen taitoja. Ammattikorkeakoulussa olemme tottuneet olemaan mukana opetussuunnitelmien uudistamisprosesseissa ja saamme suhteellisen autonomisesti valita pedagogiset menetelmämme oppimisen tueksi. Miksi emme lähtisi tekemään seuraavaa, vahvemmin tulevaisuuteen suuntaavaa uudistusta tiiviisti yhdessä opiskelijoiden kanssa, tulevaisuuskenaariot ja ajattelun taidot johtotähtenämme?

Lähteet

- Caniglia, G., John, B., Bellina, L., Lang, D. J., Wiek, A., Cohmer, S., & Laubichler, M. D. (2018). The Glocal curriculum: A model for transnational collaboration in higher education for sustainable development. *Journal of Cleaner Production*, 171, 368-376.
- Luoma-aho, V. & Sulopuisto, O. (toim.) 2017. Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja. Askelmerkkejä kestävä koulutuksen kehittäjille. Sitran selvityksiä 124. Luettu 18.7.2018. <https://media.sitra.fi/2017/07/08101022/Selvityksia1241.pdf>
- OECD Learning Framework 2030. 2018. The Future of Education and Skills. Learning 2030. Luettu 25.6.2018. [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskuva. Maailman osaavimmaksi kansaksi. Valtioneuvoston julkaisusarja 21/2018. Luettu 6.7.2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160903/21_TUKA_OKM_WEB.pdf?sequence=8
- Martin, S. (2018). Routledge handbook of sustainable development in higher education. Luettu 6.7.2018. <https://intra.tamk.fi/fi/group/kompassi/yhteiset-ja-yleiset-kompetenssit>

Kirjoittaja

Virpi Valtonen, KM, tohtorikoulutettava (Helsingin yliopisto), Kehittyvä opettajuus: korkeakoulupedagogiikka -tutkimusryhmä, TAMK, virpi.valtonen@gmail.com